

EUGEN SIMION, PILON AL CRITICII GENERAȚIEI '60 (II)

Drd. George PANȚICĂ

Universitatea "Dunărea de Jos" Galați

Rezumat: Criticul literar Eugen Simion se remarcă prin contribuția sa esențială la analiza și valorificarea literaturii române postbelice, începând cu generația '60, considerată una dintre cele mai valoroase de după război. Cele patru volume din seria Scriitorii români de azi (1974–1989) reprezintă o panoramă critică de referință, evidențiind creațiile unor scriitori precum Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana sau Adrian Păunescu. Criticul analizează obiectiv evoluția poeziei, prozei și a criticii literare, subliniind relansarea literaturii române într-o perioadă dificilă. De asemenea, prin lucrări precum Timpul trăirii – timpul mărturisirii sau Întoarcerea autorului, criticul abordează teme inovatoare, precum relația dintre creator și operă, inspirându-se din noile teorii critice franceze, dar rămânând fidel unui stil personal, profund și nuanțat.

Cuvinte cheie: critică literară, structură, estetică, receptare, interpretare

EUGEN SIMION, PILIER DE LA CRITIQUE DE LA GÉNÉRATION DES ANNÉES '60 (II)

Résumé: Le critique littéraire Eugen Simion se distingue par sa contribution essentielle à l'analyse et à la valorisation de la littérature roumaine d'après-guerre, à partir de la génération des années '60, considérée comme l'une des plus précieuses de l'après-guerre. Les quatre volumes de la série Écrivains roumains d'aujourd'hui (1974-1989) représentent un panorama critique de référence, mettant en valeur les créations d'écrivains tels que Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana ou Adrian Păunescu. Le critique analyse objectivement l'évolution de la poésie, de la prose et de la critique littéraire, en soulignant la relance de la littérature roumaine dans une période difficile. Aussi, à travers des œuvres telles que Le Temps de vivre – Le Temps de l'aveu ou Le Retour de l'auteur, le critique aborde des thèmes novateurs, comme la relation entre le créateur et l'œuvre, en s'inspirant des nouvelles théories critiques françaises, mais en restant fidèle à un style personnel, profond et nuancé.

Mots-clés : critique littéraire, structure, esthétique, réception, interprétation

Criticul literar Eugen Simion aparține unei generații de scriitori, cea mai bună de după război, și cea care a solicitat intens acțiunea criticului. Generației '60 îi oferă atenție și formulează judecăți de valoare, alocând săptămânal, pe parcursul a patru decenii, cronici literare valoroase, urmărind evoluția și individualitățile, realizând, astfel, o prima așezare într-o istorie a literaturii române contemporane, a se vedea cele 4 tomuri publicate sub titlul "Scriitorii români de azi", o vastă panoramă critică apărută în intervalul 1974 -1989. Volumele evidențiază efortul remarcabil al criticului pentru așezarea generației șaizeciste dense în valori creatoare ca un fenomen cu exemplificări prestigioase. Volumele pot fi interpretate ca o "respingere a comentariilor critice ale altora, care tind să se substituie textelor literare propriu-zise, ca o promisiune că, la timpul potrivit și în ordinea cuvenită ,

aceste comentarii vor fi luate totuși în considerare, ca o expresie a convingerii că aproape totul se repetă în istoria literaturii”¹.

Primul volum din ”Scriitorii români de azi”, publicat în anul 1974, iar ediția a doua revizuită și completată în 1978, îi aduce în prim-plan, cu o măiestrie spectaculoasă, pe aproape toți reprezentanții generației ’60: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Ion Alexandru, Emil Brumaru, Mircea Ivănescu, Mircea Ursache, Adrian Păunescu, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Fănuș Neagu, Ștefan Bănulescu, Nicolae Velea, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, dar și buzduganul unei generații Nicolae Labiș, și mulți alții. Respectând modelul lovinescian, analizează evoluția scriitorilor urmărind cele trei mari secțiuni ale literaturii române din perioada postbelică, privind: *Evoluția poeziei*, *Evoluția prozei*, dar și *Evoluția criticii literare*.

Autorul nu are nevoie să-și promoveze propria generație și să se lanseze în pledoarii patetice, el face o simplă trecere în revistă a zeci de autori și sute de cărți, lăsând impresia de forță și de impetuozitate, constatând astfel o relansare a literaturii române după o perioadă de involuție forțată. Se poate remarca cu ușurință linia obiectivă a discursului critic atunci când vine vorba despre anumiți scriitori angajați politic precum Adrian Păunescu. Încă din deschiderea analizei critice, Eugen Simion îl prezintă pe poetul Adrian Păunescu ca ”o expresie tipică a ceea ce aș numi spiritul macedonskian al literaturii actuale: spirit al contrastelor, unire de sublim și grotesc, de tragedie și farsă, armonie de elemente ce, altfel, în lumea comună se resping ca apa și focul.”². În același timp, conturează câteva trăsături ale poetului contemporan nu mai are naivitatea de a crede că poate, cu adevărat, uni elemente și divergente, nu a încetat însă să creadă că poate pătrunde misterul din lucruri, poate ajunge la ideea pură, răstignită în formele atât de variate ale lumii fenomenale.”³.

Volumul al doilea din ”Scriitorii români de azi”, publicat în anul 1976, reeditat în anul 1978 cu un plus de aproximativ 300 de pagini, a fost consacrat unor marilor scriitori din perioada interbelică. Eugen Simion manifestă respect și obiectivitate față de opera tuturor scriitorilor abordați, chiar dacă unii dintre aceștia au fost în conflict cu autoritățile comuniste, fiind cenzurați, iar alții au încercat să se adapteze și au simulat adaptarea pentru a putea să-și scrie opera, precum: Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Camil Petrescu, Ion Vinea, Vasile Voiculescu și mulți alții. Eugen Simion are curajul de a scoate la lumină convertirile lor suspecte concomitent cu aprecierea caracterului estetic al operei acestora.

La debutul anilor 1970, pe când Eugen Simion era lector la Universitatea din Sorbona IV și predă cursuri de limba și literatură română. Era destul de tânăr, nu avea vârsta de 40 de ani împlinită, dar vocea sa de critic literar era conturată în spațiul cultural românesc. Experiență pariziană a anilor 1970-1973 îl determină să își exerseze abilitățile de a scrie și realizează un jurnal care va deveni un volum de referință al creației sale numit ”Timpul trăirii- timpul mărturisirii...”. Paginile acestuia evidențiază un talent deosebit de scriitor, dar și o sensibilitate aparte în ceea ce privește confruntarea cu realitatea pariziană, a se vedea

¹ Alex Ștefănescu, *Eugen Simion la o nouă lectură*, România literară, nr. 18, (8-14 mai 2002), p. 10.

² Eugen Simion, *Scriitori români de azi (I)*, ediția a II-a revizuită și completată, Editura Carte Românească, 1978, p. 244.

³ *Ibidem*.

notele de jurnal precum: "Parisul într-o toamnă târzie și friguroasă sau moartea unui mit"⁴, valorifică tema autorului sau tema biograficului (ghibelinul), fiind pasionat de genul biografic. Una dintre experiențele relatate în celebrul său jurnal este întâlnirea cu Adrian Păunescu, la întoarcerea acestuia din America, unde a stat aproape un an. Nota de jurnal prezintă trei aspecte ale întâlnirii celor doi. Un prim aspect este întâlnirea cu poetul Adrian Păunescu și ascultarea înregistrării pe bandă a interviului acordat de marele istoric al religiilor, Mircea Eliade. Impactul pe care l-a avut auzul vocii marelui istoric asupra lui Eugen Simion a fost major, deoarece era curios să audă cum vorbește și cum gândește despre evoluția destinului românesc. Aici, accentuează capacitatea lui Adrian Păunescu de a pune întrebări în mod incitant și dorința lui Mircea Eliade de a rămâne scriitor de limba română. Al doilea aspect al notei de jurnal este reprezentat de elanul cu care Adrian Păunescu este decis să revoluționeze viața literară "O să vezi, mă avertizează el, voi dinamita inerțiile, multe scaune vor sări în aer"⁵, pe fundalul experienței unui continent aflat în plin proces de revoluție industrială. Al treilea aspect relatat marchează vizita la muzeul *Jeu de paume* a poetului Adrian Păunescu împreună cu soția sa, Constanța Buzea. Poetul vizitează rapid muzeul "O privire și atât, și-a făcut o impresie, nu se arată copleșit și, cu aerul omului venit de pe un continent prosper și puternic, pășește mai departe, sceptic și încruntat, prin bătrâna capitală a Franței."⁶.

Volumul "Dimineața poezilor" de Eugen Simion, publicat în anul 1980, reeditat și revizuit în edițiile din anii 1996, 1998 și 2008, cuprinde o *suită* de lecturi și de eseuri, prin care se oferă o nouă cheie de analiză și interpretare a textelor studiate în școală, valorificând componenta lor estetică, dar fără o demonstrație în acest sens "Eu încerc, repet, o lectură nouă, pornind din altă direcție a spiritului critic, alta decât cea folosită de istoricul literar care trebuie să indice sursele unui fenomen și să facă descriția completă a unei opere. Lectura mea se dispensează de asemenea obligații, lectura este rezultatul confruntării libere cu un text (discurs) liric peste care se așezat, cum se zice, praful timpului."⁷. Valeriu Cristea, în postfața volumului intitulată "Dimineața poezilor la ora exegezei moderne", apreciază familiarizarea lui Eugen Simion cu metodele noii critici franceze și talentul de a scrie, pe fundalul raportărilor la Roland Barthes. În esență, Valeriu Cristea apreciază volumul "Dimineața poezilor" de Eugen Simion ca fiind "o carte luminoasă, caldă, solară, am spune «sudică», scrisă de plăcere, cu poftă - fără îndoială una dintre cele mai frumoase cărți apărute la noi de la *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu."⁸. Dintre poezii dimineții abordați în volum putem aminti: Ienăchiță Văcărescu, Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu și Vasile Alecsandri. Aceștia sunt cei care "trăiesc și scriu într-o dimineață a spiritului: cu neliniște, cu orgoliu, cu un iresponsabil sentiment că totul trebuie început, întemeiat, desăvârșit în cel mai scurt timp."⁹

⁴ Eugen Simion, *Țimpul trăirii, țimpul mărturisirii... Jurnal parizian*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Carte Românească, 1979, pp. 7-14.

⁵ *Ibidem*, p. 171.

⁶ *Ibidem*, p. 172.

⁷ Eugen Simion, *Dimineața poezilor*, ediția a II-a, Editura Univers enciclopedic, București, 1998, p. 7.

⁸ Valeriu Cristea, Postfața *Dimineața poezilor la ora exegezei moderne*, în Eugen Simion, *Dimineața poezilor*, ediția a II-a, Editura Univers enciclopedic, București, 1998, p. 335.

⁹ Eugen Simion, *Dimineața poezilor*, ediția a II-a, Editura Univers enciclopedic, București, 1998, p. 11.

Volumul "Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă" de Eugen Simion, publicat în anul 1981 și reeditat în anii 1993 și 2005, a fost publicat la Editura Carte românească. În prima secțiune abordează problematica *noii critici* referitoare la eludarea sau eliminarea persoanei creatorului din aria de interpretare a operei literare, ca și cum textul ar avea un statut anonim, eliminându-se *biografismul*. Relația creator-operă a fost abordată de Eugen Simion din perspectivă istorico-teoretică. Studiul "Contre Sainte-Proust" se află în deschiderea volumului și analizează ideea lui Marcel Proust¹⁰ formulată în studiul "Contre Sainte-Beuve"¹¹, publicat postum, în 1954, conform căruia "relația dintre *eul profund* și *eul social*, două entități care, pentru Proust și pentru o bună parte a noii critici, nu se condiționează"¹². Legătura fundamentală dintre *autor* și *operă* vine să sublinieze faptul că *autorul* este cu totul și cu totul *altul* față de omul de lume, iar Eugen Simion este ambiționat să repună "în discuție o disociere justă care, înlăturând o confuzie și o intoleranță, provoacă, la rândul ei, alte confuzii și alte intoleranțe în critica literară"¹³. În viziunea lui Eugen Simion, restaurarea relației dintre *autor* și *operă* se poate realiza în *laboratoarele* psihanalizei care "recuperează autorul, recuperează biografia, punând, din nou, opera în subordinea creatorului. Ceea ce nu înseamnă deloc că autorul (creatorul) dispune de libertatea de a alege. El acționează, dimpotrivă, sub controlul unui mecanism bine reglat"¹⁴, model de analiză a operei de la Freud la Lacan. Alături de Roland Barthes, Eugen Simion apreciază recuperarea autorului în relație cu opera sa, deși cel dintâi "crede în decesul autorului *ca instituție* (persoană civilă, pasională, biografică), dar nu-și poate înfrânge nostalgia după o anume prezență în text, considerabilă măcar din fragmentele unor *biografeme*"¹⁵. Este apreciată "critica interpretativă care să se lase ghidată, dar nu înghițită de teoria criticii"¹⁶ emisă de celebrul critic genevez Jean Starobinski, care presupune un proces de ridicare a criticii la nivelul reflecției libere care "înseamnă mai multe lucruri: critica devine, în acest stadiu, un *savoir* care se înțelege pe sine și are, în același timp, înțelegere globală, totalizant a obiectului său, cum zice tot Jean Starobinski: «totalizare neîncheiată a ceea ce a fost relevant în chip parțial»; operație care «să scoată în evidență unitatea structurală care guvernează jocul și raporturile interne»"¹⁷. Așadar, în prima parte a volumului, Eugen Simion ar intenția de a evidenția evoluția, rolul și funcțiile pe care acesta le-a prezentat pe parcursul dezvoltării metodelor critice contemporane, însă, fără a realiza o critică a metodelor critice sau a teoretiza o anumită metodă, problematizând astfel "în ce măsură o opera este responsabilă

¹⁰ Contre Saint-Beuve, préface de Bernard de Fallois, Gallimard, 1954, trad. Valentin și Liliana Atanasiu, cu prefața de Marian Popa, Ed. Univers, 1976, apud Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Carte românească, București, 1981, p.13, este detaliată ideea lui Marcel Proust "o carte este produsul altui eu decât acela pe care îl manifestăm în obiceiurile noastre, în societate, în viciile noastre."

¹¹ Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Carte românească, București, 1981, pp.14-15, evidențiază metoda lui Sainte-Beuve care începe printr-o confesiune "am ajuns în situația în care mă tem de lucrurile pe care aș dori cel mai mult să le spun nu pot să le spun, deodată..." În plus, Eugen Simion evidențiază reproșul lui Marcel Proust către Saint-Beuve care "nu se mulțumește niciodată să vorbească despre opera literară ca atare (ca unitate de sine stătătoare), ci, întotdeauna, o analizează și o judecă în funcție de omul care a scris-o", deoarece criticul trebuie să cunoască anumite repere biografice ale autorului înainte de formularea unei aprecieri critice referitoare la o anumită operă "ce gândești autorul despre religie, ce reacții are în fața naturii, cum se comportă față de femei, dar față de bani? Este bogat sau sărac? Care este regimul lui zilnic de viață? Care este viciul sau slăbiciunea lui?", acestea sunt elementele necesare pentru judecata critică a autorului "unei cărți și cartea însăși", reprezentând rațiunea criticii biografice.

¹² *Ibidem*, p.13.

¹³ *Ibidem*, p. 13.

¹⁴ *Idem*, p.67.

¹⁵ Mircea Zăciu, *Exilul și împărăția*, România literară, anul XV, nr. 11, martie 1982, p. 10.

¹⁶ Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Carte românească, București, 1981, p. 92.

¹⁷ *Ibidem*, p. 92.

față de omul care a scris-o și cât de responsabil este omul care scrie față de opera care îl reprezintă în eternitate, dacă, bineînțeles, opera supraviețuiește?”¹⁸.

În partea a doua a volumului ”Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă”, Eugen Simion aduce în prim-plan tema autorului, printr-o pledoarie pentru recuperarea autorului prin texte deschis biografice, jurnale, memorii și corespondențe, precum: *Malraux. Viața ca un anti-Destin*, *Camus. Dreptul de a iubi fără măsură*, *Sartre. Pasiunea totalității*, *Simone de Beauvoir. Agresiunea narațiunii asupra istoriei*, *Jean-Jacques Rousseau. Discursul testamentar*. Se evidențiază structura unei existențe alături de *Marin Preda. Omul moral și blestemele chestiunii insolubile*, pe baza căruia criticul exemplifică modalitatea în care biografia autorului oferă detalii despre operă, deoarece ”fac naveta de la operă la cel care a scris-o”¹⁹.

Așadar, după cum apreciază Mircea Zăciu, volumul ”Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă mi se pare cartea cea mai gravă și mai bine scrisă a lui Eugen Simion nu doar din problematica ridicată (ea însăși de mare actualitate), dar și în calitățile ei stilistice”²⁰.

Volumul al treilea din ”Scriitori români de azi”, publicat în anul 1984, reprezintă o completare a volumelor anterioare, pornind de la momentul 1945-1947, cu prelungirile suprarealismului, fiind adăugate capitole precum ”O nouă poetică a simplității. Grupul de *La Steaua*” în care sunt abordați Anatol Baconsky, Victor Felea, Aurel Gurghianu, Aurel Rău, Petre Stoica. Din *Poezia anilor '60* sunt selectați poeți precum: Cezar Baltag, Florin Mugur, Horia Zilieru, Ioanid Romanescu și Florența Albu. Din volumul al treilea, nu lipsesc critici și esești precum: Al. Paleologu²¹, Nicolae Steinhardt²², Vasile Lovinescu²³, Livius Ciocârlie²⁴, Ov. S. Crohmălniceanu²⁵, Mircea Zăciu²⁶ și Mircea Iorgulescu²⁷.

¹⁸ *Ibidem*, p. 137.

¹⁹ Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Carte românească, București, 1981, p. 281.

²⁰ Mircea Zăciu, *Exilul și împărăția*, România literară, anul XV, nr. 11, martie 1982, p. 10.

²¹ Eugen Simion, *Scriitori români de azi (III)*, Editura Carte Românească, 1984, p. 551. Eugen Simion îl vede pe Al. Paleologu a fi ”un critic hermeneut, interesat de scenariul inițiativ al operelor, Al. Paleologu este un moralist. Unul dintre cei mai instruiți și mai fiind din câți avem. Cărțile lui se citesc cu plăcere și satisfac, intelectualizește, pentru că moralistul nu sucește fraza, cum fac atâtea, pentru a scoate din ea paradoxul, moralistul caută adevărul în anomaliiile gândirii și neobișnuitul, sublimul în platitudinile ei.”

²² *Ibidem*, p. 562. Nicolae Steinhardt este catalogat a fi ”un moralist învățat”, iar în încercarea de a oferi o imagine clară a moralistului contemporan, Eugen Simion apreciază că ”moralistii veacului nostru sunt, de regulă, foarte productivi, îndepărtându-se sistematic de imaginea tradițională a înțeleptului care gândește mult și vorbește puțin.”

²³ *Ibidem*, p. 568. Este evidențiat articolul despre Arthur Rimbaud, publicat în revista *Viața Românească* din 1930 ”unde V. Lovinescu încearcă să dea o interpretare nouă fenomenului spiritual reprezentat de primul poet modern”.

²⁴ *Ibidem*, p. 574. Eugen Simion apreciază ”Livius Ciocârlie vrea să determine în ce măsură creatorul romantic meditează asupra literaturii și la ce punct meditația se apropie de concepția practică a textului”.

²⁵ *Ibidem*, p. 583-586. ”Spiritu angajat, ascuțit, om de gust, a încercat să reprime poezia proletcultistă și poezia acefală, artificială din epocă și a reușit în unele cazuri. A suportat consecințele și a tăcut oarecare vreme, după care a luat-o de la capăt”.

²⁶ *Ibidem*, pp. 600-601. Eugen Simion evidențiază poziția specială pe care o ocupă Mircea Zăciu în raport cu curentele de idei referitoare la noua și vechea critică și față de autonomia esteticului reprezentată de Eugen Lovinescu. ”Modelul critic a fost și a rămas G. Călinescu. Ultimele eseuri îl arată, totuși, deschis spre Bachelard și spre alte formule critice”.

²⁷ *Ibidem*, p. 617. Deși Mircea Iorgulescu nu se consideră un critic literar, ci un practician, Eugen Simion îl plasează pe acesta în rândul criticilor talentați ”Nu mai încape îndoială, Mircea Iorgulescu este un critic talentat, e mereu de față acolo unde se întâmplă ceva în literatura noastră.”, fiind ”pasionat de viața conceptelor și a

Volumul "Sfidarea retoricii" subintitulat "Jurnal german", a fost publicat în anul 1985, la Editura Carte românească. Este un volum mozaicat, structurat în șapte părți și cuprinde o serie de articole și demonstrații cu privire la retorica secolului nostru. Prima parte cuprinde demonstrații retorice ale scriiturii contemporane și vizează, printre altele: "Moartea unui mit", "Roland Barthes. Un ghibelin printre guelfi", "Michel Tournier și lectura semnelor" sau "Jean-Paul Sartre și Simone de Beauvoir". În partea a doua este prezentată simbolistica miturilor grecești, interpretate într-o manieră originală "Cumintea Penelopa și ambiguitățile unui mit", "Femios. Mitul cântărețului", "Cruzimile lui Ahile", "Un război al vanităților. Ulise și Nausicaa". Partea a treia este consistentă și prezintă literatura de tinerete a lui Eugen Ionescu, proza recentă a lui Mircea Eliade, dar și literatura filosofică a lui Mircea Vulcănescu și a lui Constantin Noica. Partea a patra este rezervată celor trei critici literari: Garabet Ibrăileanu, Eugen Lovinescu și George Călinescu. Criticii literare, precum și evoluției acestora îi este rezervată partea a cincea, în care sunt analizate dilemele și problemele criticii actuale, precum lectura intertextuală "problema lecturii intertextuale sau aceea privitoare la funcțiile limbajului critic interesează însă în cel mai înalt grad și critica literară, o disciplină deschisă, în plină revoluție a conceptelor și a instrumentelor de analiză"²⁸. Partea a șasea cuprinde o serie de eseuri despre Marin Preda, Nichita Stănescu, Tudor Vianu, Fănuș Neagu, Lucian Raicu și Marin Sorescu. Ultima parte a volumului cuprinde note de jurnal german, acestea sunt notațiile autorului, în aparență scrise pe fugă și neutre, dar cu elemente descriptive de o finețe și o inteligență scilicet. Prin notele sale de jurnal, Eugen Simion descifrează elementele culturale ale poporului german reprezentate de Nietzsche, Goethe, Kant, Mozart, Beethoven, Luther, etc. Prin volumul "Sfidarea retoricii" subintitulat "Jurnal german", Eugen Simion nu sfidează retorica neapărat, cât sfidează blocajele din câmpul literaturii, cum ar fi: închistarea, clișeele sau tabuurile.

Tocmai în momentul în care se pune problema unei reorganizări a tuturor materialelor publicate în volumele anterioare, în anul 1989 apare volumul al patrulea din "Scriitori români de azi (IV)" care reprezintă o actualizare a tabloului literaturii române contemporane. Aici se pot regăsi memorialiști precum: Ion Petrovici, Iorgu Iordan, Al. Rosetti, N. Carandino sau romanul social din anii '50 prin analiza operei lui Titus Popovici. Apar completări privind analiza momentului '60 cu: Ana Blandiana, Gheorghe Tomozei, Grigore Hagiu, Ovidiu Genaru, Sergiu Adam, D. R. Popescu, Augustin Buzura și Dana Dumitriu, dar pot fi citite și prezentări ale unor scriitori afirmați în deceniul opt, precum: Adam Popescu Ion Mircea Vasile Igna, Horia Bădescu, Șerban Foartă, Eugen Uricaru, Mihai Sin, Gabriela Adameșteanu.

Volumul "Moartea lui Mercuțio", publicat în anul 1993, este o antologie cu ultimele texte scrise de Eugen Simion: recenzii, răspunsuri polemice, note, evocări, pagini memorialistice sau interviuri, prin care criticul dezvăluie o față nouă a personalității sale, precum și transformările acestora prin includerea celor patru verbe: a fi, a ști, a voi, a scrie "A definit personalitatea scriitorului este, în fond, a definit relația dintre aceste patru verbe. El este, știe că este, vrea să fie și, cu orice preț, el vrea să scrie. Nu trebuie să fii filosof pentru a

curentelor literare și cine începe o discuție despre etic și estetic, artă și impostură, inovație și tradiție, roman politic și roman istoric, document și ficțiune poate conta pe participarea lui".

²⁸ Eugen Simion, *Sfidarea retoricii. Jurnal german*, Editura Carte românească, București, 1985, p. 254.

îți da seama că ultimul verb tinde să le cuprindă și să le exprime pe celelalte. Căci a scrie este un alt mod de a fi, de a ști că ești și de a voi să cunoști și să fii în toate (și prin toate) acestea”²⁹. În ”Ființa papivoră”, Eugen Simion divulgă secretul meseriei sale, care constă în atracția, entuziasmul și nerăbdarea cu care acesta realizează analize complexe ”orice critic este o ființă papivoră, un om, altfel zis, care trăiește printre cărți și, oricât s-ar împotrivi, face din existența literaturii propria existență”³⁰.

Biografismul în ”Moartea lui Mercuțio” este prezent prin abordarea lui Nicolae Velea, Leonid Dimov, Șt. Aug. Doinaș, Fănuș Neagu. Prin minuțioasele analize realizate, Eugen Simion susține faptul că ”nu biografismul justifică talentul, ci invers, talentul descifrează și explică metamorfozele componentelor biografice”³¹, după cum precizează în volumul său: ”mulți dintre scriitorii mari nu au, cu adevărat, biografia pe care o merită, dar, din fericire, opera exemplară face din orice viață un mare destin”³². În portretistica sa, Eugen Simion evidențiază latura umană a scriitorului, prin evidențierea înfățișării fizice, a gesturilor, a trăilor și a amintirilor acestuia.

Studiile lui Eugen Simion din volumul ”Moartea lui Mercuțio” oferă un moment de răgaz sufletesc în care poate fi delectată setea de cunoaștere intelectuală, prin îmbinarea esteticului cu biografismul într-o operă a unui critic de înaltă ținută profesională.

Așadar, responsabilitatea critică în care s-a angajat Eugen Simion la începutul anilor ’70, care părea imposibilă, a fost încheiată cu succes și poate fi un reper pentru tinerii cercetători. Aceasta era dificilă din cauza anvergurii și pentru că trebuia asumat riscul de a nemulțumi anumiți autori.

Bibliografie

Corpus:

Simion Eugen, *Scriitori români de azi (I)*, ediția a II-a revizuită și completată, Editura Carte Românească, 1978, p. 244

Simion Eugen, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii... Jurnal parizian*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Carte românească, 1979;

Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Carte românească, București, 1981;

Simion Eugen, *Moartea lui Mercuțio*, Editura Nemira, București, 1993;

Simion Eugen, *Scriitori români de azi (III)*, Editura Carte Românească, 1984;

Simion Eugen, *Dimineața poezilor*, ediția a II-a, Editura Univers enciclopedic, București, 1998;

²⁹ Eugen Simion, *Moartea lui Mercuțio*, Editura Nemira, București, 1993, p. 268;

³⁰ *Ibidem*, p. 262;

³¹ Vasile Spiridon, *Viața invizibilă a criticilor*, Ateneu, nr. 9, anul IV, (septembrie 1993), p. 4

³² Eugen Simion, *Moartea lui Mercuțio*, Editura Nemira, București, 1993, p. 29;

Simion Eugen, *Fragmente critice (II). Demonul teoriei a obosit*, Fundația Scrisul Românesc, 1998;

Simion Eugen, *În ariergarda avangardei. Convorbiri cu Andrei Grigor*, Editura Curte Veche, București, 2021.

Studii monografice:

Grigor Andrei, *Eugen Simion. Monografie, antologie comentată, receptare critică*, Editura Aula, Brașov, 2001.

Periodice:

Avram Sever, *O viziune a logosferei*, Amfiteatru, nr. 4 (232), anul XIX, (aprilie 1985);

Băiescu Ion, *Criticul și creatorul*, Informația Bucureștiului, nr. 9782, nr. 9782, anul XXXII, (vineri, 29 martie 1985);

Cliveț Nicoleta, *Eugen Simion – între certitudinile guelfului și melancoliile ghibelinului*, Transilvania, nr. 9, 2014;

Ifrim Nicoleta, *Ipostaze ale eului critic și "memorie a literaturii" în cărțile vorbite*, Caiete critice, nr. 5(307)/2013;

Spiridon Vasile, *Viața invizibilă a criticilor*, Ateneu, nr. 9, anul IV, (septembrie 1993);

Ștefănescu Alex, *Eugen Simion, la o nouă relectură*, România literară, nr. 17, (1-7 mai 2002);

Ștefănescu Alex, *Eugen Simion la o nouă lectură*, România literară, nr. 18, (8-14 mai 2002);

Ștefănescu Alex, *Eugen Simion despre Eugen Simion*, România literară, nr. 32, anul XXVI, (25-31 august 1996);

Zaciu Mircea, *Exilul și împărăția*, România literară, anul XV, nr. 11, martie 1982;

Zamfirescu R., *Eugen Simion: Proza lui Eminescu*, Iașul literar, nr. 12, (dec. 1965).